

Meerjarenprogramma's Stadsontwikkeling 2021-2024, hst 6 Ruimtelijke Economie (raadsvoorstel 9-12-20)

Voorzitter: J. Boter (VVD)

Aanwezig: de dames L. van de Giessen (CDA), Y.P. Menger (100% Groningen) en de heren J. Sietsma (GroenLinks), J.P. Loopstra (PvdA), J.S.R. Lo-A-Njoe (D66), B. de Greef (SP), S. van der Pol (VVD), P. Rebergen (ChristenUnie), T. van Zoelen (PvdD), J. Atema (Stadspartij), M.J.H. Duit (Student & Stad), S. Kaercher (PVV)

College: de heren P.S. de Rook (D66), R. van der Schaaf (PvdA)

Namens de griffie: W.H. Bierman

00:11:39

Voorzitter: Welkom. De één na laatste van mijn lijst gaat zitten. Welkom hier bij de meningsvormende sessie Meerjarenprogramma Stadsontwikkeling hoofdstuk zes. Ruimtelijke Economie en Stadsontwikkeling 2021-2024. Er is vandaag nog besloten dat dit als collegebrief behandeld wordt, maar wel meningsvormend. Ik heb mijn lijst gecheckt. Ik zie ook dat iedereen digitaal aanwezig is. Ook Maarten Duit, die heeft een mooi groen logo gedaan, dus die zal wat ecologisch punten toevoegen denk ik vandaag.

00:12:14

De Heer: Duit: Ik ben nog aan het eten Voorzitter.

00:12:17

Voorzitter: Is goed, eet smakelijk. Dit betreft één van de zes deelsessies die we vandaag meningsvormend behandelen over het meerjarenprogramma. Dus allemaal projecten samengevoegd in de meerjarenprogramma's en dus de één na laatste. In het voorbereidingsmemo is het een en het ander gezegd. Gemiddeld genomen heeft u vier minuten spreektijd en het college. We verwachten mogelijk ook nog wethouder De Rook. In ieder geval is wethouder Van de Schaaf aanwezig om de honneurs mogelijk waar te nemen. Dan is mijn vraag: Wie van de raadsleden woordvoerders, mag ik als eerst het woord geven over dit onderwerp? Ik kijk even naar mijn scherm. Rijen dik. De heer Kaercher, PVV.

00:13:07

De Heer: Kaercher: Voorzitter, dank u wel. In het onderdeel Ruimtelijke Economie van het Meerjarenprogramma Stadsontwikkeling staan een aantal mooie hoofdogaven, namelijk: Faciliteren van bestendige economische groei, behouden en versterken van de aantrekkelijkheid van onze gemeente en flexibel en wendbaar zijn bij veranderingen. Vooral dat flexibel en wendbaar zijn bij veranderingen is volgens de PVV in deze tijd met corona een hele belangrijke opgave. Niemand weet wat de toekomst gaat brengen en wat dit met de woningopgave gaat doen, zeker gezien de sterke vraag naar thuiswerken en de daarbij gewenste ruimte in de woning voor bewoners. En wat gaat bijvoorbeeld de kantorenmarkt doen door dit vele thuiswerken? Gaan mensen straks toch weer op kantoor werken of wordt thuiswerken en digitaal overleg de norm en stort daarmee dan de kantorenmarkt in?

Allemaal vragen waar niemand een antwoord op heeft, maar waar wel op geanticipeerd moet worden. Het opstellen van het meerjarenprogramma moet een lastige klus geweest zijn. En Voorzitter, dit college kiest er in het meerjarenprogramma voor, om het Martini Trade Park te behouden als kantoorlocatie. Ondanks de huidige leegstand die daar tot boven de twaalf procent is opgelopen op dit moment en het gegeven dat de coronapandemie waarschijnlijk een gamechanger is voor de kantorenmarkt en door thuiswerkers zal krimpen. Alle signalen wijzen erop dat de markt voor kantoren op deze plek niet zal oplaaien in de toekomst, maar het college kiest ervoor om anticyclisch en structureel te investeren om de focus te houden op de lange termijn. Dat roept bij ons de volgende vraag op: Welke signalen geven het college het idee dat de kantorenmarkt op deze plek weer aan gaat trekken in de toekomst? En waarom kiest het college er niet voor om een Martini Trade Park, net als de Europapark, te herontwikkelen tot gemengd stedelijk gebied? Want Voorzitter, de kantorenmarkt stagneert en zal ons inziens verder krimpen in de toekomst. Maar de woningnood loopt de spuigaten uit en zal de komende jaren verder oplopen. Weliswaar zet dit college in op een netto toevoeging van tweehonderd tot tweehonderdveertig sociale huurwoningen per jaar, maar het Rijk heeft onze gemeente een opgave gegeven, om alleen al in het eerste halfjaar van 2021, honderdtachtig statushouders te huisvesten. Tel daar honderdtachtig bij op voor de tweede helft van 2021 en dan komen we alleen nog voor deze groep mensen dik honderd woningen tekort dit jaar. En dan hebben we nog niet eens gekeken, we hebben dan nog niet eens de la open gedaan, naar de wachtlijst van woningzoekenden in onze gemeente, die veelal al jaren tevergeefs wachten. Daarom roepen wij het college ook op, om in eerste instantie statushouders geen voorrang meer te geven bij de toewijzing van sociale huurwoningen. Dit is een andere discussie. En als tweede, om leegstaande kantoren zoals op het Martini Trade Park, om te toveren tot woningen. Dan Voorzitter, nog een punt over een nieuwe werklocatie aan de oostkant van de stad. Het aangewezen gebied hiervoor is volgens het college het gebied tussen de N7, A7 en Middelbert en Engelbert, Meerstad. Wij zullen de laatste zijn die betwisten dat er meer werklocaties moeten komen in onze gemeente en dat de ruimte hiervoor heel erg beperkt is, maar de plek aan de oostkant van de stad die hier nu voor beoogd wordt, vinden wij op zijn minst opmerkelijk. Alle vier de coalitiepartijen hebben namelijk in hun verkiezingsprogramma aangegeven, de groene gebieden tussen de stad en de dorpen, sommige partijen noemen het de groene long, niet vol te zullen gaan bouwen. Ook in het coalitieakkoord is dit opgenomen op pagina zes met de zin: Het landelijke gebied blijft open, inclusief de groene gebieden tussen Groningen, Haren en Ten Boer. Dit roept bij ons natuurlijk weer de vraag bij ons op: Vanwaar deze draai, om dit groene gebied tussen Groningen en Ten Boer nu tóch vol te willen gaan bouwen, tegen uw eigen coalitieakkoord in? Graag een reactie van het college. Dank u wel.

00:16:58

Voorzitter: Dank u voor uw woordvoering. Is er nog een vraag? Meneer Loopstra?

00:17:01

De Heer: Loopstra: Een vraag heb ik, Voorzitter. Tussen neus en lippen hoorde ik de heer PVV zeggen: Asielzoekers geen voorrang meer geven bij woningtoewijzing. Hoe komt u daarbij? Is dat dan nu het geval? Kunt u even uitleggen, hoe dat zit?

00:17:18

De Heer: Kaercher: Zeker. In de huisvestingsverordening is opgenomen dat mensen die in een benarde situatie zitten, voorrang krijgen op toewijzing van een sociale huurwoning. Dat kunnen heel veel groepen zijn, alleen de statushouders die wij moeten huisvesten van het Rijk, die krijgen een urgentie toewijzing om eerder een woning te krijgen dan de inwoners die al jaren staan ingeschreven.

00:17:47

De Heer: Loopstra: Vindt u niet, als wij die mensen uit Syrië en andere landen binnengelaten hier, daarover verplichting als gemeente hebben hun te huisvesten en te zorgen dat ze werk krijgen?

00:17:59

De Heer: Kaercher: Natuurlijk hebben wij die verplichting, maar we hebben ook de verplichting naar onze eigen inwoners toe die al zeven tot negen jaar ingeschreven staan en wachten op een huurwoning. Statushouders die hier naar Nederland komen hebben recht op een woning en moeten ook een woning krijgen, maar wel gewoon achter in de rij, net als iedereen die in de rij moet staan.

00:18:19

De Heer: Loopstra: Misschien is goed, dat het college hier ook op reageert.

00:18:22

Voorzitter: Dank voor deze aanvulling. Welkom aan wethouder De Rook die ook is aangeschoven. Wie kan ik het woord geven? Ik kijk ook even digitaal. De heer Van der Pol, VVD.

00:18:33

De Heer: Van der Pol: Dank u wel, Voorzitter. Er is veel onzekerheid wat betreft de ruimtelijke economie, want we weten niet hoe de economie zich zal ontwikkelen na de huidige pandemie. De verschillende economische scenario's die zijn opgesteld in opdracht van de regio Groningen Assen en naar de raad zijn gestuurd, illustreren dit heel mooi. Een effect op de werkgelegenheid, woningmarkt en het vestigen van bedrijven van groot tot klein in Groningen zijn nog te bezien. Dit vereist dat we flexibel zijn en snel kunnen inspelen op veranderende omstandigheden. Wat betreft de ruimtelijke economie zijn gemengde gebieden voor wonen, werk en ondernemen een belangrijke focus en dat zien we gelukkig terug in de voorliggende visie. Hierbij is het belangrijk dat de gemeente deze flexibiliteit zoveel mogelijk biedt en ook durft terug te treden, om te zien wat er gebeurt in deze nieuwe woon- werkgebieden. Een ander belangrijk punt zijn de startups. Het is goed om te zien dat er meer met de kennisinstellingen zal worden samengewerkt, om nieuwe bedrijvigheid te stimuleren. We kunnen profiteren van de enorme kennis die er is in de regio en gezien de snelle digitalisering en initiatieven zoals de Lelylijn, kan Groningen volgens de VVD alleen maar aantrekkelijker worden om een startup te vestigen. Nog wel een aantal vragen aan het college: De huidige lockdown zorgt voor grote problemen bij veel ondernemers, ondanks de grote overheidssteun die er is. Voor het slagen van het meerjarenprogramma is het essentieel dat we zo veel mogelijk gezonde bedrijven behouden. Welke rol speelt de gemeente om mee te denken in creatieve oplossingen voor deze ondernemers en hoe faciliteert de gemeente deze oplossingen? Hoe bereidt het college zich voor op het moment

dat er weer meer kan dan nu? Het moment dat deze lockdown wordt opgeheven, maar waar we wel een volgende willen voorkomen. Kunnen we als Groningen voorop blijven lopen als het gaat om coronatesten? Dan heb ik het over grootschalig testen bij bijvoorbeeld onderwijsinstellingen zoals de RUG nu ook gaat doen, maar ook evenementen en het uitgaansleven. Ten tweede: Er wordt gesproken over langjarig investeren in het vestigingsklimaat van de gemeente. Gelet op de grote onzekerheid over de economische ontwikkeling na de coronacrisis en de benodigde wendbaarheid, hoe zorgt het college ervoor dat er juiste investeringen worden gedaan? Dat wil zeggen, investeringen die ook daadwerkelijk iets opleveren. Gelet op de slechte financiële situatie van de gemeente, kunnen we het ons niet veroorloven om verkeerde beslissingen te maken. Dank u wel.

00:20:49

Voorzitter: Dank u wel. Heeft u nog een vraag? De heer Van Zoelen, Partij voor de Dieren.

00:20:54

De Heer: Van Zoelen: Dank, Voorzitter. Ik hoor dat u het had over het voorkomen van een lockdown en ook over welke investeringen. U stelt de vraag: Welke investeringen moeten we doen, om op veranderingen in te spelen? Ik ben eigenlijk wel benieuwd wat de VVD denkt. Welke investeringen we moeten doen om de lockdown te voorkomen in de zin van: Moeten we niet anders met onze planeet omgaan en met de dieren, waardoor deze zoönose eigenlijk de wereld is in geholpen? Moeten we eigenlijk niet onze economie anders gaan inrichten, zodat wij in de toekomst een lockdown en deze crisis weten te voorkomen voor de toekomst? Welke investeringen denkt de VVD op dat gebied te kunnen doen?

00:21:40

De Heer: Van der Pol: Volgens ons is het goed om te kijken naar verschillende scenario's en ook vooral voor te bereiden op het ontstaan van een nieuwe pandemie bijvoorbeeld en ook zoönose in mee te nemen en ook de agrarische bedrijven daarop aan te passen als daar voortschrijdend inzicht is.

00:22:06

Voorzitter: Dat antwoord wordt geaccepteerd en dan is de vraag: Wie wil daarna het woord voeren? De heer Rebergen van de ChristenUnie.

00:22:16

De Heer: Rebergen: Dank u wel, Voorzitter. Ook wij kunnen ons goed vinden in de drie hoofdpogingen. Aan het faciliteren van bestendige economische groei wordt het meest uitgebreid aandacht besteed. Aan de opgaven flexibel en wendbaar zijn, veel minder, terwijl dit de komende tijd extra belangrijk is. De heer Kaercher gaf het net ook al aan. Zou de wethouder kunnen aangeven hoe hij hiernaar kijkt? Complimenten van ons, voor de keuze van het anticyclisch en structureel investeren in het faciliteren van bestendige economische ontwikkelingen. Wij denken dat dit een belangrijke keuze is. We kunnen ons vinden in een lijn die uit het document spreekt, om industrie en bedrijfsterreinen aan de rand van de stad, een dorp te positioneren en in Groningen naar het centrum toe, steeds meer een mix toe te staan van wonen en werken. Daarnaast nog een aandachtspunt en dat gaat over de binnensteden: Door corona staan die toch onder druk. Denk aan: Horeca en overnachtingen, maar ook de detailhandel. Hoe zouden we hier de komende tijd mee om kunnen gaan? Dank u wel, Voorzitter.

00:23:12

Voorzitter: U heeft toch ondanks de korte woordvoering een vraag van de SP. De heer De Greef.

00:23:17

De Heer: De Greef: Ja, dank u wel. In 2019 hebben we bij het meerjarenprogramma onder andere met de ChristenUnie het voorstel gedaan om prioriteit te maken van de werkgelegenheid voor vakkrachten en mensen met een beroepsopleiding, mist meneer van de ChristenUnie dit niet in dit document voor tot 2024?

00:23:39

De Heer: Rebergen: Goede opmerking van de heer De Greef van de SP. Ik heb het hier inderdaad niet gelezen. Ik had het niet direct gemist omdat we het de laatste tijd in andere documenten wél tegen zijn gekomen. Maar, ik ben het met hem eens, dat het hier eigenlijk wel een plek in had mogen hebben.

00:23:59

Voorzitter: Die toezegging heeft u dan gekregen. Wie kan ik het woord geven? De heer De Greef, SP, gaat u maar door.

00:24:05

De Heer: De Greef: In de publieke ruimte om noodzakelijke economische randvoorwaarden te scheppen waarin mensen goed kunnen werken, leven en wonen, vind de SP erg belangrijk. Deze investeringen kunnen goed renderen als ze gedaan worden, dichtbij mensen als wij zorgen dat we met dit geld aan de slag kunnen in wijken, buurten en dorpen. Zoals ik al net zei, hebben wij in 2019 met de gemeenteraad en algemene stemmen een voorstel aangenomen gekregen waarin de raad van het college eist om het stimuleren van werkgelegenheid voor vakkrachten en mensen met een beroepsopleiding als prioriteit te kiezen. Hier zien wij nog veel te veel of veel te weinig van terug in dit plan, terwijl het belang ervan alleen maar groter is geworden en het probleem verder zal toenemen. Niemeyer, de Suikerunie en de kartonfabriek zijn allemaal voorbeelden van bedrijven met veel werknemers waar geen goed alternatief voor is. Deze harde werkers gaan echt niet in een startup op Zernike starten waar het college zoveel geld voor uit wil trekken, terwijl het werk van en voor vakkrachten zo ontzettend belangrijk is, om de tweedeling in Groningen op te lossen. Waarom gebruiken we deze publieke investeringen niet, om de bedrijvigheid in Selwerd, Lewenborgh, Beijum, De Wijert, Hoogkerk, Ten Boer of de Oosterpark te vergroten? Dat zijn investeringen die direct ten goede komen aan de echte economie. Zorg ervoor dat de middenstand in wijken en dorpen weer terug kan keren. Dat er een slager, een bakker of een groenteboer zich kunnen vestigen op deze plekken. Kortom: Is het college bereid om prioriteit te geven aan ruime werkgelegenheid? Dat met de meerjarenprogramma vakkrachten, praktisch geschoolden en mensen met een beroepsopleiding perspectief krijgen op meer werk en middenstand in de wijken en dorpen in onze gemeente, zodat we ook in onze economische keuzes zorgen, dat de leefbaarheid in onze gemeente wordt vergroot.

00:26:08

Voorzitter: U heeft een vraag van uw achterbuurman, de heer Van Zoelen van de Partij voor de Dieren.

00:26:13

De Heer: Van Zoelen: Dank, Voorzitter. Ik heb vraag aan de SP: Hoeveel prioriteit de slagerij heeft in het dorp/gemeenschap. Kunnen we niet veel beter toewerken naar een plantaardige samenleving?

00:26:23

De Heer: De Greef: Wat mij betreft mag het ook een woonboerderij zijn. Wat de bedoeling is: Dat er in wijken en buurten fatsoenlijke winkels komen. Dat er werkgelegenheid gekregen gecreëerd wordt in onze wijken en dorpen en dat we niet alleen op Zernike een paar hipsters geld geven, om door een multinational te worden overgenomen. De SP zal daarom net als in 2019 een voorstel indienen om werkgelegenheid voor vakkrachten en mensen met een beroepsopleiding te stimuleren. Dit keer zullen we het voorstel aanscherpen, om nog strakker te sturen en inzetten op deze werkgelegenheid en daarbij hopen wij op steun van onder andere CDA, ChristenUnie, PvdA en GroenLinks, die dit voorstel in 2019 ook heeft gesteund.

00:27:07

Voorzitter: Bij het woord hipster had u een vraag van de VVD. Ik ben heel benieuwd.

00:27:11

De Heer: Van der Pol: Dank u Voorzitter. Ik vroeg me af of de SP niet denkt dat deze hipsters die een onderneming starten op het Zernike terrein uiteindelijk ook praktisch geschoolden in dienst zullen nemen. Wat denkt u daarvan?

00:27:25

De Heer: De Greef: Zeker niet. Zij hebben een ideetje, dat zetten zij in de markt. Vervolgens worden ze overgenomen door een of ander hartstikke groot bedrijf, dus gaat alle kennis en kunde uit onze samenleving.

00:27:37

Voorzitter: Dank ook voor uw woordvoering en de beantwoording van de vraag. Dan kijk ik naar digitaal thuis.

00:27:44

De Heer: 1: Voorzitter? Ik had nog een vraag.

00:27:46

Voorzitter: Ja, dat mag. U deed ook al uw camera aan, dus had al het vermoeden dat u een vraag wou gaan stellen, dan kan ik het ook zien. Stelt u de vraag nog aan de SP?

00:27:54

De Heer: 1: Het is inmiddels terug en ging ook een beetje over de hipsters en de kenniseconomie. Ik denk, dat de SP niet kan ontkennen dat er ook hele mooie projecten voortkomen uit het stimuleren van die kenniseconomie. Om eens te beginnen bij stichting Wijs die daar uit voortgekomen is, maar bijvoorbeeld ook vele bedrijven in Groningen die samenwerken met mensen die aan de onderkant van de samenleving zitten. Bent u dat met mij eens?

00:28:19

De Heer: De Greef: Dat er ook mooie dingen uitkomen, dat is maar goed ook, anders zou het helemaal verspilde moeite zijn. Feit is, dat er heel veel kennis en kunde verloren gaat, omdat

vier van de vijf mensen met een goed idee, zich niet kunnen bedruipen van de startup. Dank u wel.

00:28:38

Voorzitter: Dank. Dan kijk ik nu wel rond of er iemand is die nog de woordvoering wil doen. Mevrouw Menger van 100%.

00:28:49

Mevrouw: Menger: Dank u wel, Voorzitter. Het meerjarenprogramma Ruimtelijke Economie is relatief jong en moet zich nog verder uitontwikkelen, wat wij heel begrijpelijk vinden. Er wordt gesproken over diverse uitdagingen die voor de regio Groningen, Assen en de gemeente Groningen geldt. Tegelijkertijd is er sprake van dat er volop wordt ingezet op een sterke regio qua vestiging en investeren in het economisch leefklimaat. Dat juichen wij van harte toe, uiteraard. Wat wij heel belangrijk vinden, is dat er ook wordt gekeken en wordt gebouwd aan het terug laten vloeien van de gelden in de regio. Dus flink investeren en tegelijkertijd zorgen dat het ook terugvloeit in de regio. Het inzetten op een stevige en goede samenwerking met diverse partners getuigd wat ons betreft een heldere visie, een gezonde ambitie, durf en lef, waarbij wij opmerken: Houdt elkaar goed vast en complementair elkaar. Met betrekking tot het stukje update notie marktwerking, hebben wij toch wel wat vragen. Er wordt gesproken over om en bijscholing programma's die ervoor zorgen dat er het nodige werk is voor de onderkant van de arbeidsmarkt. Hartstikke goed dat daar oog voor is, alleen mijn fractie wil met klem aandringen op de taak die de gemeente wat ons betreft heeft, om ervoor te waken dat de doelgroep die hiermee bedoeld wordt niet achter in de rij komt te staan, omdat door de huidige situatie er een hele grote groep nieuwe werkzoekenden zijn die dan wellicht voorrang krijgt. Wij vinden het heel belangrijk, dat de gemeente daar bovenop zit, als het ware. Wat wij belangrijk vinden is dat in deze complexe en moeilijke huidige situatie die ook nog een tijd zal nagalmen, gelijkwaardigheid en zorgzaamheid als prioriteit wordt gezien en wordt uitgedragen. Het stukje van werkgelegenheid, daar heb ik ook nog een vraag over, want daarin lees ik dat er een historisch relatief sterke banengroei is en de realisatie van de banengroei als er zeer positief wordt gekenmerkt. Onze vraag vanuit de fractie 100% Groningen is: Hoe verhoudt zich dit met dat wij tegelijkertijd als gemeente Groningen de hoogste aantallen bijstandsgerechtigden kennen? Daar gaat iets niet helemaal goed, denken wij. En dat wij tegelijkertijd ook nog in de top drie, misschien zijn we iets wat gezakt op de ranglijst bij de top vijf van armste gemeente, horen. Wat mis ik hierin? Wat zie ik niet goed of wat interpreteren wij wellicht niet goed? Wil de wethouder daarop ingaan? Dank u wel.

00:31:56

Voorzitter: U heeft toch nog een vraag van de heer De Greef, die wil misschien al wat van uw interpretatie invullen, gok ik.

00:32:03

De Heer: De Greef: Ik wou vragen aan 100%, of zij dan ook problemen zien van te weinig werkgelegenheid voor beroepskrachten en mensen met een beroepsopleiding in Groningen. En vindt u niet dat dat met dit programma meer gestimuleerd zou moeten worden?

00:32:19

Mevrouw: Menger: Absoluut! Helemaal mee eens.

00:32:22

Voorzitter: Kort maar krachtig, dat is al ingevuld. Dan had ik gezien dat de heer Sietsma het woord wou voeren namens GroenLinks.

00:32:35

De Heer: Sietsma: Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, de overkoepelende titel van deze meerjarenprogramma van stadsontwikkeling is: Leefkwaliteit verbindt alles wat we bedenken en doen. Een prachtig uitgangspunt natuurlijk en het is zeker zo, dat onze economie in onze werklocatie, zo een belangrijkere bijdrage leveren aan de leefkwaliteit in onze gemeente. Maar andersom moet het ook. De leefkwaliteit, onze werklocaties, bedrijventerreinen en winkelgebieden moet flink omhoog. Wij missen ook een beetje de bevoegen integriteit in het beleid op gebied van ruimtelijke economie, dat moet wat ons betreft ook in het economisch beleid. Bijvoorbeeld het Groenplan Vitamine G, stelt letterlijk: Bedrijventerreinen richten we niet langer in als dozen op een parkeerplaats, maar als gebouwen in een groene omgeving. De mens is het uitgangspunt en niet de auto. Door de omgeving en routes te vergroenen, wordt het ook aantrekkelijker om met de fiets naar het werk te gaan. Dan verbaast het ons toch, dat er in deze meerjarenprogramma zaken als landschap, vergroening en verkeer maar mondjesmaat terugkomen. Dat, terwijl we een paar maanden geleden nog over een prachtig plan over de Martini Trade Park spraken, waarin alles voor de ontwikkelingen wél waren meegenomen. Kan de wethouder toelichten hoe hij borgt, dat deze zaken integraal worden meegenomen in het vervolg? In dat kader vragen wij ons ook af, of de gemeente aansluit bij de beweging die de provincie Groningen in het programma Bos en Hout, legt de Gedeputeerde Staten geld uit, om in tien jaar tijd, honderd hectare aan bedrijventerreinen in de provincie te vergroenen. Is de wethouder in gesprek met de provincie over de mogelijkheden? Ook de energietransitie komt er wat bekaaid af in het meerjarenprogramma. Bedrijven in onze gemeente liggen nog niet op schema in de energietransitie en veel daken van bedrijfsgebouwen liggen nog niet vol met zonnepanelen of zijn er simpelweg niet geschikt voor. Per één januari 2022 treedt het Besluit Bouwwerken Leefomgeving in werking, waarmee gemeenten de mogelijkheid krijgen om zonnepanelen of klimaatadaptieve maatregelen op daken af te dwingen. De vraag aan de wethouder is, of de gemeente klaarstaat om dit per één januari 2022 te gaan uitvoeren. De raadsuitspraak van vorig jaar, om het economisch beleid mede te richten op werk dicht bij huis voor vakkrachten, mensen met een beroepsopleiding, krijgt geen plek in de meerjarenplan. Ik sluit me daarvoor aan bij de SP. Daarmee is eigenlijk sowieso al een beetje de invalshoek om ons te richten op een maximaal rendement voor werkgelegenheid. Dat zou ook een invalshoek zijn die toegevoegd hoort te worden aan het onderzoek naar de gezondste stad. Tenslotte lezen wij over ruimte voor een mogelijk data centre op Westpoort. Wij vragen ons af, of indien dit aan de orde is, de Raad dan in staat gesteld wordt, om hierover te besluiten. Dank u wel.

00:35:24

Voorzitter: Dank u wel voor de woordvoering. Wilt u een woordvoering doen? Dan geef ik nu het woord voor de woordvoering aan de heer Lo-A-Njoe van D66.

00:35:32

De Heer: Lo-A-Njoe: Dank u wel, Voorzitter. Ik hoop niet, dat ik vragen in de weg zit. De opgave voor het faciliteren van economische groei en bedrijvigheid en het versterken van de

aantrekkelijkheid van onze gemeente op een zodanige manier dat er snel ingespeeld kan worden op veranderingen, zijn wat ons betreft niet alleen een doel op zichzelf. Ze dienen een belangrijker hoog doel, namelijk: Niets minder dan een vitaal en gelukkig Groningen. En juist daarom zijn dit, wat D66 betreft belangrijke en complexe opgaven waarin veel thema's samenkomen. Goed dus, dat de hoofdstukken integraal worden aangevlogen. Althans, dat is hoe wij dat hebben gezien, ook al is dat voor iedereen wel even wennen. D66 streeft naar een groene toekomst voor onze gemeente, waarin het fijn wonen én werken is voor iedereen. Voldoende werkgelegenheid is daarvoor een voorwaarde. Net als de versnelling van de verstedelijkingsopgave, want fijn wonen begint wel, met het kunnen vinden van een passende woning. Maar met de druk om meer betaalbare woningen met voldoende groene openbare ruimte te realiseren in onze compacte stad, is er zoals het college helder uiteenzet, inderdaad het risico dat werken de stad wordt uitgedrukt. Daarom moeten we scherp blijven op onze ambities. Daarom ontwikkelzones waarin gemengd wonen, werken en gezond recreëren, hand in hand gaan. Wat ons betreft, heeft het college deze opgave helder in beeld en we juichen het daarom toe, dat de Stadshaven en het Suikergebied met die insteek wordt ontwikkeld. Maar we zullen dat ook bij alle andere ontwikkelingen moeten blijven waken, want het is complex. Wat ons betreft, dus met andere woorden: De rode draad in het hoofdstuk ruimtelijke economie, de juiste. Maar, zal vanwege de complexiteit van de geschetste opgaven en de opgave om allerlei thema's steeds bij elkaar te brengen in de uitvoering van plannen voortdurend getoetst moeten worden, ook hier in deze raad, of onze ambities voldoende in balans worden gerealiseerd. Tenslotte Voorzitter, is het evident dat de enorme impact van de coronacrisis op de sectoren, de juiste kleur en sfeer geven aan onze gemeente en die tot maart bruisend was, zorgelijk en het vraagt aandacht en prioriteit. Wat Eurosonic nu online doet, is een voorbeeld van hoe binnen de sectoren er zelf, alles aan wordt gedaan, om met innovatieve oplossingen te komen en door te gaan en vol te houden. We vragen het college om binnen haar mogelijkheden, onze ondernemers te blijven faciliteren en te ondersteunen, zolang dat nodig is.

00:37:39

Voorzitter: Dat was dat punt en ook het einde van de woordvoering, volgens mij. Maar op een eerder punt, nog een vraag van de heer De Greef.

00:37:46

De Heer: De Greef: Klopt, want D66 heeft het over het samenspel van wonen, leven, economie in nieuw te ontwikkelen gebieden. Maar hoe ziet u dat in de bestaande gebieden? Ik heb een rijtje wijken, buurten en dorpen genoemd, waar we een probleem hebben. Hoe ziet u dat we daar nog wonen, werken en leven meer in samenspel moeten brengen?

00:38:09

De Heer: Lo-A-Njoe: Ik snap, wat de heer De Greef zegt. Dat is complexer. Het zijn waarden die wij belangrijk vinden, die gelden ook in die wijken. Binnen de mogelijkheden, want het is al bestaand, zullen we toch moeten zoeken naar het realiseren van die waarden?

00:38:28

Voorzitter: Ik kijk even rond. Er blijft wat wrevel over en weer zitten, maar er is een antwoord gegeven. De heer Van Zoelen wil de woordvoering graag houden namens de Partij voor de Dieren.

00:38:41

De Heer: Van Zoelen: Dank, Voorzitter. Ook dank voor het meerjarenplan. Ik heb met belangstelling het eindrapport Post Corona Toekomstverkenning Groningen Assen gelezen. Dit eindrapport schetst vier mogelijke scenario's waarbij wordt gepositioneerd op globalisering, regionalisering en sturing door markt of overheid. We moeten oppassen, dat we tussen de scenario's de combinaties niet missen. Het ene hoeft niet zonder het ander. Minder globalisering en marktwerking als het regionaal beter kan. Wij, de Partij voor de Dieren zien de toekomst in regionaal gedreven duurzame economie die rekening houdt met al het kwetsbare dat leeft op onze planeet. De exploitatie van grondstoffen en dieren heeft ons gedreven in een pandemie. Dit heeft kunnen gebeuren door geld en groei boven het leven te stellen. Zo kon het gebeuren, dat op een markt in China een virus van een gestrest dier, de hele wereld in lockdown bracht. Een poos coronatijdperk leert van het verleden en ziet dat het industrieel verhandelen en uitbuiten van dieren voor hun vacht of vlees leidt tot dergelijke gebeurtenissen. Laten we niet naar anderen wijzen van dat gebeurt alleen in China. Een zoönosen had net zo goed in Nederland kunnen gebeuren, waar miljoenen dieren zijn opgesloten in ruimtes omdat wij internationaal de titel slager en melkboer van de wereld najagen. Dit is niet de toekomst. Technische innovaties alleen, bieden de oplossing niet. We zullen onze creativiteit moeten loslaten op plantaardige grondstoffen waarbij de aarde ontzien wordt. We moeten zorgen, dat we niet de grondstoffen uitputten door het aanwakken van consumptie. Het scenario waar wij voor kiezen moet er één zijn van een maatschappij waar onderdrukking middels een op hol geslagen economie tot het verleden gaat behoren. Een maatschappij waar mededogen en liefde voor onze planeet en medebewoners voorop komt te staan. Het schetst mijn verbazing, dat in een dergelijk onderzoek niks over eiwittransitie, of de oorzaak van deze pandemie gemeld wordt. Het is tekenend om te zien, dat als we naar de toekomst kijken, we alleen oog hebben voor hoe we omgaan met de gevolgen en niet naar de oorzaak kijken. Straks gaat alles anders, maar tegelijk mag er ook niks veranderen. Het is eigenlijk de instelling: We are going back to usual. Dat is ook onze indruk van dit meerjarenplan, als het gaat over onze economie. We blijven graag steken in het oude. Wederom het oude verhaal van stimuleren van groei en technische innovatie. Bij het inrichten van de binnenstad willen we dit anders zien. Meer winkels met duurzame producten, een plantaardig aanbod. We stoppen met de uitbuiting door goedkope producten elders te laten produceren en de regionale industrie moet in staat zijn, om onze eigen behoeften te voorzien voor zowel producten als ook werkgelegenheid. Ik sluit me daarom ook aan bij de opmerkingen van de heer De Greef, dat we ook veel meer de maakindustrie moeten gaan stimuleren. Er zijn opmerkingen gemaakt over het woningaanbod. Daar wil ik ook wel een opmerking over maken. Ik heb afgelopen week ook even op Funda gekeken en er zijn op dit moment ongeveer acht grondgebonden woningen onder de tweehondervijftig duizend euro in Groningen. Ik vraag me dan af: Moet een stad eigenlijk nog inzetten op groei, terwijl we zien hoe krap we hier met elkaar leven en hoe moeilijk het ook is, om woonruimte te vinden? Kunnen we dan niet beter onze ruimtelijke economie zo inrichten, dat we het goed hebben met de middelen die wij hier kunnen produceren en inrichten?

00:42:14

Voorzitter: Dank. Geen vragen, dus ik kijk even rond, digitaal. Mevrouw Van de Giesen van het CDA wil volgens mij het woord voeren. Er is een woordvoering.

00:42:23

Mevrouw: Van de Giessen: Ja, graag een woordvoering. Dank u wel, Voorzitter. De drie hoofdpunten zoals in het hoofdstuk beschreven staan, daar kunnen we ons zeker in vinden. We zien dat de activiteiten die eronder hangen, eigenlijk ook goed onderbouwd zijn. Het is ook goed om te lezen dat de gemeente inzet op een combinatie van investeren in wonen en werken. Het één kan eigenlijk niet zonder het ander, goed floreren. Als we kijken naar dit hoofdstuk, dan mis ik net zoals meneer De Greef en de andere partijen die zich daarbij aansluiten, ook het stukje van het aantrekken van werkgelegenheid voor vakkrachten en mensen met een beroepsopleiding. Dat is ook de reden waarom we in 2019, destijds het amendement hebben ingediend. Ik wil ook graag van de wethouder weten, wat precies en hoe hij dit voor zich ziet, de toekomst hierin. We zijn natuurlijk blij om te lezen dat er wordt nagedacht over een bedrijventerrein aan de oostkant en dat er dan ook specifiek gekeken wordt, of dat eventueel een plek kan zijn. Maar we vinden het allemaal nog te twijfelachtig en teveel afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek. We zouden graag zien dat het wat meer geïntegreerd wordt. Tot slot worden er een aantal mooie agenda's en verkenningen aangekondigd voor de komende jaren en zijn we benieuwd, hoe die eruit gaan zien. We kijken ernaar uit, om er t.z.t. specifiek over te debatteren.

00:43:36

Voorzitter: Dank u wel voor de woordvoering. Ik kijk nog even de zaal in en de digitale schermen af, wie er nog meer een woordvoering wil doen. Meneer Loopstra, PVDA.

00:43:49

De Heer: Loopstra: Dank u, Voorzitter. Goed nieuws inzake de plannen voor een nieuwe werklocatie nabij Meerstad. Zaten wij, pakweg zeven jaar geleden nog met onze handen in het haar vanwege lege kantoren en bedrijventerreinen. Nu komen wij ruimte tekort. Dat heeft met de conjunctuur te maken, maar ook met de actieve houding van EZ. Dat wordt zeer gewaardeerd door de fractie van de Partij van Arbeid. Onze fractie PVDA, geroepen om meer aandacht voor bestaande werklocaties. Goed te vernemen, dat het college ook de accenten verlegd in het belang van onder meer Euva Grunne, Zuid-Oost Roodehaan benadrukt en het rookbeleid op ontwikkelt. Het opstellen van de strategie inzake werklocaties hetgeen het college voornemens is, kan op onze steun rekenen. Zorgen maken wij ons en de heer De Greef heeft het ook al aangegeven over vermindering van productiewerk in onze gemeente. Het vertrek van Niemeijer viel ons ook rauw op het dak. Hoe kijkt het college daar tegenaan? Wat voor instrumenten heeft het college in handen, om productiewerk weer binnen onze gemeentegrenzen te halen? Graag een reactie. Met het college maakt de fractie zich ook zorgen over de detailhandel in de horeca in onze gemeente naar aanleiding van corona. Zijn er nog nieuwe ontwikkelingen te melden? Ondanks de grote onzekerheden die er de komende jaren zijn, straalt het meerjarenprogramma kracht en vertrouwen uit. Keihard voor de werkgelegenheid, lezen wij daarin. Wij wensen EZ veel succes toe.

00:45:38

Voorzitter: Meneer De Greef is ook al buikspreker geworden. De heer De Greef van de SP mag eerst de vraag stellen. De heer Kaercher van de PVV heeft wel een vraag.

00:45:49

De Heer: Kaercher: Ja, een vraag voor de heer Loopstra van de PvdA. Meneer Loopstra geeft

aan dat hij blij is met de nieuwe werklocatie aan de oostkant van de stad. Maar in het verkiezingsprogramma van de PvdA staat: Tussen de stad Groningen en alle omliggende dorpen wordt een aaneengesloten Groene Long behouden waar niet wordt gebouwd. Aan u ook de vraag: Vanwaar deze draai?

00:46:14

De Heer: Loopstra: Mijn indruk is dat daarmee bedoeld wordt, met die Groene Long: Tussen Haren en Groningen. En bij Meerstad is dat natuurlijk niet van toepassing, want wij zijn hartstikke blij, dat daar meer werkgelegenheid komt. Zoals mevrouw Menger ook zei: Wij maken ons, met 100% Groningen en met de SP, ongelooflijk zorgen over een hele grote groep mensen die geen werk heeft, momenteel. En dan kan zo een bedrijventerrein daarin voorzien. Dat is mijn antwoord.

00:46:48

Voorzitter: Dank voor deze reactie en de woordvoering. Ik kijk nu naar het scherm, want er zijn nog twee heren die het woord niet gevoerd hebben. Wie van de twee wil het woord als eerste en als laatst?

00:46:57

De Heer: Atema: Mijn handje is volgens mij niet zichtbaar meneer de Voorzitter, kan dat?

00:47:01

Voorzitter: Nee, uw hand is letterlijk én figuurlijk niet zichtbaar, maar als u het woord wil voeren krijgt u het woord nu, meneer Atema van de Stadspartij.

00:47:08

De Heer: Atema: Dank u wel. Dit meerjarenplan Ruimtelijke Economie geeft op hoofdlijnen de onderlinge samenhang weer tussen de belangrijkste opgaven en activiteiten voor een periode tot en met 2024. Van belang is het antwoord op de vraag, of alle relevante thema's voor de komende jaren, daarbij ook aan de orde komen. Dan vragen wij ons af, in scenario: Studie voor de regio Groningen Assen worden een tweetal ontwikkelingen geschetst die rechtstreeks invloed hebben op de bestedingen in detailhandel. Dat is de ongebreidelde groei van de internetgiganten zoals Amazon en Alibaba aan de ene kant en een toenemende druk op het besteedbare inkomen, aan de andere kant. Beide ontwikkelingen hebben een negatieve invloed op het winkelbezoek. Wij hebben gevoel dat dit aspect onvoldoende nog belicht wordt in dit meerjarenprogramma. Gaarne, reactie. In hoofdpogave één wordt onderzoek gedaan naar het verder ontwikkelen van bestaande en nieuwe bedrijventerreinen. Goeie zaak. We vragen ons wel af, welke prioriteiten de gemeente stelt aan het aantrekken van nieuwe bedrijven, dit in relatie tot andere doelstellingen. Een mooi voorbeeld daarvan is de mogelijke komst van een big datacentrum met een enorme energiebehoefte. Goed voor de economie, maar slecht voor onze energieambitie. Onze vraag is: Waar kiest dit college dan voor? In hoofdpogave twee wordt gesproken over het versterken van een vitale binnenstad.

00:48:47

Voorzitter: Meneer Atema, u heeft een vraag van de heer van Zoelen.

00:48:52

De Heer: Van Zoelen: De heer Atema had het over dat de detailhandel last heeft van internetgiganten zoals een AliExpres en een Alibaba. Is de heer Atema er zich ook van

bewust dat diezelfde producten van AliExpres en Alibaba hier gewoon in de etalages liggen bij de winkels in Groningen en dat alles wat hier geproduceerd wordt, ook uit China vandaan komt? Is de heer Atema het met mij eens dat we eigenlijk de economie anders moeten gaan inrichten en meer duurzame producten hier ook moeten gaan aanbieden in de stad en ondernemers daarop gaan wijzen?

00:49:29

De Heer: Atema: Wij stellen vast, dat Alibaba een negatieve invloed heeft op de binnenstad. Dat is slecht voor Groningen. Ook het wereldbeeld is heel wat anders. Voor Groningen heeft dit negatieve gevolgen en daar maken we ons zorgen over. Dat onze consumenten niet meer komen, maar dat ze bij Alibaba kopen. Ik ga verder. In hoofdpogave twee wordt gesproken over het versterken van een vitale binnenstad. Het is een illusie om te denken, dat voor alle leegkomende panden weer een detailhandelsfunctie beschikbaar is. Gedacht wordt aan meer creatieve oplossingen, die echter voor lage huuropbrengsten leiden. Hiervoor ben je afhankelijk van vastgoedeigenaren die daar genoeg mee moeten nemen. Dat geldt ook voor winkelstraten. Als je de ene kant de detailhandelsfunctie wil behouden en aan de andere kant meer wonen mogelijk wil maken. Hiervoor dienen in veel gevallen, een ruiling van panden tussen verschillende winkeleigenaren plaats te vinden. Onze vraag is: Hoe denkt de gemeente deze eigenaren te verleiden, om aan dit soort projecten mee te werken? Graag, reactie. Dan nog, in opgave drie wordt gesproken over het verzamelen van relevante input. Dat gaat niet altijd goed. In zijn posser, eind vorig jaar over de vitale stad, georganiseerd door de Groninger City Club, bleek het deelnemersbestand nogal eenzijdig samengesteld te zijn. Veel beleidsambtenaren van de gemeente, veel vertegenwoordigers uit de horeca, de vastgoed jongens van Lidl en Ahold en enkele supermarktmanagers. Niemand van de ambulante handel, niemand van andere organisaties en zeker geen kleine ondernemers. Voor een gezond winkelcentrum heb je nodig: Een trekker, één of meerdere supermarkten, maar ook een variëteit aan speciaalzaken zoals de bakkers, slaggers, groenteboeren en kapsalons. Onze vraag is: Hoe denkt het college deze zaken dit keer wél te betrekken bij een nieuw beleid? Graag, reactie.

00:51:49

Voorzitter: Dat was uw woordvoering? Ik zie nog wat bewegen.

00:52:00

De Heer: Atema: Dat was het, meneer de Voorzitter.

00:52:02

Voorzitter: Het was een wat voorzichtig puntje. Dan ga ik nu over, want er zijn geen vragen meer naar de heer Duit, die mag de bal sluiten van de woordvoering en namens de raad.

00:52:12

De Heer: Duit: Helemaal goed, Voorzitter. In het stuk wordt gezinspeeld op aanpassingen in de ruimtelijke economie, waar het gaat om meer digitaal onderwijs. Echter merken we nu, wat de effecten zijn van digitaal onderwijs en is juist een roep, om fysiek onderwijs erg groot en zelfs nog groeiende. We zien dat veel digitaal onderwijs zorgt voor meer psychische problemen en dat daardoor, er meer druk komt op onze gezondheidszorg. Dat heeft een grote invloed op jongeren, de zorg en alle kosten die daaruit voortvloeien. De ontwikkeling naar meer ruimte voor digitaal onderwijs en minder voor fysiek onderwijs, lijkt ons niet

wenselijk. De vraag is uiteraard, of het college dat met ons eens is. Wat betreft de kennisinstellingen is het overigens goed dat we verder gaan samenwerken en kunnen wij ons vinden in de woorden van VVD. Er mag echter wel blijven aan het verblijf, want de afgelopen jaren is dit ook geroepen, dat er meer samengewerkt zal moeten en zou gaan worden. Wat ons betreft is daar nog te weinig uitgekomen. Ik dacht nog een nieuwtje te hebben, maar de heer Atema was me net voor. We hadden kleine fronsende wenkbrauwen bij ruimte voor datacenters in verband met zogenoemd: Innovatiekracht voor de digitale economie. Wij zien niet helemaal, hoe lokale dataopslag lokale innovatiekracht stimuleert. Dat kan ook met datacenters in andere gebieden. Wat we wél zien is dat de datacenters gepresenteerd worden als mooi, voor het opleveren van restwarmte. Datacenters slurpen echter veel meer energie dan dat ze aan restwarmte opleveren. Daarbij in het oog houdend dat wij energieneutraal willen wonen, als gemeente zegt, ook datacentrum nogal wat in onze opgaven qua zonnepanelen, windmolens of andere vormen van duurzame energie. De vraag is: Is dat het waard? Daarbij leveren ze vaak zeer weinig banen op en zou je diezelfde grond, want dat ben ik wél met de heer De Greef eens, kunnen gebruiken voor het faciliteren van meer werk in de maakindustrie. We zien juist een leegloop op dat punt, de laatste jaren. Daarom zijn wij benieuwd naar waarom het college de keuze maakt, om expliciet ruimte te maken voor datacenters. Wat zijn echt de voordelen daarvan? Hoe kijkt het college aan, tegen de energie die opgewekt moet worden voor deze datacenters? En hoe staat het in verhouding tot de werkgelegenheid die het oplevert? Met bijna alle onderdelen die vandaag genoemd zijn met betrekking tot het stimuleren van onze economie, zijn er nog twee belangrijke factoren die ik wil noemen, dat zijn de Lelylijn en de spooraansluiting naar ons kenniscentrum het Zerniketerrein. Als u daar meer over willen horen, dan kunt u nu zappen naar mijn collega bij het meerjarenprogramma Verkeer.

00:54:51

Voorzitter: Bedankt voor uw woordvoering in kerstsfeer nog en dan kijk ik nu naar de wethouders. Wie van de wethouders kan ik eerst het woord geven? De heer De Rook.

00:55:02

Wethouder: De Rook: Ja Voorzitter, dank u wel. Ik begin de beantwoording van de commissie om in te gaan op de vragen die zijn gesteld over de huidige economische situatie waar we inzitten. Ik denk dat de verwachting was, toen deze crisis wat loskwam, is dat we verwachten met zijn allen dat die economische gevolgen heel groot zouden zijn. En dat is ook zo. We zien dat nu al gebeuren en we weten ook dat er heel veel, je zou kunnen zeggen: Vooruitgeschoven leed is, dat simpelweg doordat er nu nog steunmaatregelen zijn, bijvoorbeeld dat nu nog bepaalde belastingen niet hoeven worden betaald of die zijn uitgesteld, dat dát bedrijf nu nog op de been houdt, maar dat er toch nog een hele grote zware golf aan zitten te komen, zeker nu de lockdown verlengd is en ook nog even los van het economische aspect dat dat heeft, als het gaat over banengroei. Dat merk je ook in het netwerk, dat het een persoonlijke impact heeft op mensen die hier al jarenlang hun werk van maken. Ons beeld is eigenlijk en dat staat ook in dit meerjarenprogramma goed verwoord, dat we eigenlijk in de ruimtelijke economie, dat gaat over onze plekken, de winkelgebieden en dergelijke, merken we eigenlijk nog weinig en daar ga ik zo nog even nader op in, maar dat moet niet verbloemen dat er natuurlijk in de economie ontzettend veel aan de hand is, dat we ons moeten blijven beseffen en dat ondanks dat we zien dat

bijvoorbeeld de vraag naar kavels op onze bedrijventerrein nog steeds hoog is, dat dat niet betekent dat er economisch niks aan de hand is, dus die indruk moet het programma ook niet wekken. De vraag is alleen wel, wat gaan we nu ondertussen doen? Want ook al die ondernemers hebben het er ook niet alleen maar wat aan, dat wij medelijden met ze hebben, dat we hun zorgen zien, dat we die delen en ons inspannen voor landelijke steun, maar die vragen ook aan ons: Wat gaat de gemeente nu doen waarbij flexibel blijven heel erg belangrijk is? Dus dat we kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Bijvoorbeeld in de binnenstad zal dat echt actueel gaan worden, zeker als de winkels nog meer onder druk komen te staan en dan zullen we echt moeten kijken naar de toekomst van die binnenstad en ook inspelen op alles wat er de komende jaren gebeurt. De ironie is dat je dan een meerjarenprogramma maakt, terwijl je eigenlijk met de insteek flexibel en wendbaar zijn, eigenlijk al impliceert dat dat helemaal niet in een meerjarenprogramma te vatten is. Dus als je zegt: We blijven flexibel en wendbaar en daarom gaan we de komende vier jaar dit doen, dan spreek je eigenlijk jezelf tegen. De heer Rebergen zei volgens mij: Dat flexibel en wendbaar, ik zie dat in de concrete plannen niet terug is. Dit is ook echt gewoon een houding die we als organisatie moeten hebben. Dus het is ook niet alleen maar dat we dat nu opschrijven in een plan met geld erachter, maar ook echt een houding die we ook als bestuur, maar ook als organisatie en ook als raad moeten hebben. Dat we over een half jaar misschien ook moeten zeggen dat we dachten dat we het zo gingen doen, maar we zien het nu zo erg veranderen, hier moeten we echt op een andere manier op inspelen. Wij hebben in de meerjarenprogramma's van de afgelopen jaren steeds gezegd dat wij willen investeren in de kwaliteit van onze werklocaties in onze wijkwinkelcentra en ook in de binnenstad. Dat deden we eigenlijk omdat we zeiden: Die kwaliteit is goed, er is veel vraag, er is veel aanloop en die kwaliteit moet toenemen. Daarom moeten we willen we investeren. Er zijn genoeg mensen, maar de kwaliteit moet omhoog en daarom gaan we investeren. Inmiddels zien we op een aantal plekken een heel andere situatie, met name in de binnenstad. De heer Kaercher zei ook het Martini Trade Park met leegstand. Het is natuurlijk zo, als we met elkaar een beursgenoteerde onderneming zouden zijn, dan zou het heel logisch zijn dat we tegen elkaar zouden zeggen: We gaan toch niet investeren in een plek waar heel veel leegstand is, dat is toch commercieel, niet interessant? Waarschijnlijk is dat waar. Daarom zijn we ook geen beursgenoteerde onderneming, maar een overheid. Juist waar we zien dat bijvoorbeeld in een Martini Trade Park, of in een binnenstad, dat daar juist de trek uitgaat, is dat je juist moet investeren om ervoor te zorgen dat daar mensen blijven komen. Dat op een moment dat we zien dat er leegstand is, dat je de kwaliteit verhoogt zodat bedrijven die nu straks de kust en te keuren hebben over waar ze zich gaan vestigen, dat die denken: daar in Groningen, daar moet ik zijn, want daar is de boel goed voor mekaar. Het ziet er mooi uit en daar wil ik zitten. Uiteindelijk leidt dat tot dezelfde conclusie, maar met een andere aanleiding, is dat investeren in de kwaliteit van onze werklocaties, dat het van essentieel belang blijft zijn. Dat is ook, gezegd hebbende dat onze houding flexibel en wendbaar is, wel een continue lijn die we zien. Dat we daarin juist moeten blijven inzetten en dat dat ook door bedrijven heel erg gewaardeerd wordt. Dat de gemeente op dat soort intenties en soms ook beloftes in afgelopen jaren, niet terugkomt in dit programma en dat we juist blijven door ontwikkelen in de kwaliteit van onze bedrijventerreinen en dat dat ook andere bedrijven weer aanzet tot het doen van eigen investeringen. De heer Atema vroeg: Hoe kunnen we eigenaren verleiden? Dat is in ieder geval door ons deel van de investeringen

met name in de publieke ruimte, om die te blijven doen, want alleen dat zet hun aan, om dan ook hun verantwoordelijkheid de andere kant te nemen. Als wij niks doen, kunnen we ook niet van bedrijven verwachten dat die gaan investeren in de kwaliteit van hun vastgoed. We moeten waken en nemen als gemeente graag het initiatief om daar waar we kansen zien en daar draagt het meerjarenprogramma aan bij, om die ook te pakken. Het tweede kopje dat ik zou willen behandelen is eigenlijk de verhouding van dit document met de economische agenda, want dat zijn eigenlijk de twee belangrijkste zou je zeggen. Beleidslijnen die de gemeente heeft als het gaat over hoe wij met de economie bezig zijn, waarvan ik denk toch de noodzaak is, ook gegeven in de discussie om de verhouding tussen die twee te schetsen. De economische agenda dat gaat over de manier waarop wij de economie zien de komende jaren in algemene zin waarbij we ook keuzes maken als het gaat over welke sectoren en welke type bedrijvigheid heeft nu prioriteit en hoe zetten we daarop in? Bij die agenda heeft de raad, volgens mij is het een motie of misschien een amendement aangenomen, die inzet op die praktisch geschoolden. Het college kon dat ook goed goed volgen. Als het goed is heeft u ook gezien dat in de update van de economische agenda, daar ook expliciet veel aandacht voor is geweest. Ook zeker in de huidige coronacrisis zijn het ook die jonge praktisch geschoolde mensen, die onze grootste aandacht van de gemeente hebben. Daar hebben we u ook netjes op gerapporteerd in die economische agenda, dat was de brief van november. Waar het meerjarenprogramma Economie over ruimtelijke economie over gaat, dat gaat eigenlijk ergens anders over. Als u zegt: Ik vind dat deel er heel weinig in terugkomen, dat klopt omdat wij ervoor hebben gekozen om in onze economische agenda, wanneer we het veel meer over het type bedrijven hebben, daarover te rapporteren en hier het vooral over locaties te hebben waarbij we eigenlijk niet discrimineren tussen wat voor type werkgelegenheid dat dan is. Ik kleur dat even om ook het misverstand weg te nemen dat de heer De Greef hier nogal wat opwekte door te zeggen, door te veronderstellen dat het college alleen maar investeert in Zernike. Ik wijs u erop dat er vijfhonderdduizend euro wordt uitgetrokken, waarvan vijfentwintigduizend euro, er is vijf procent minder dan dat, wordt uitgetrokken voor Zernike. De rest gaat allemaal naar andere gebieden. De vijf winkelcentra bijvoorbeeld. Ook naar Driemond, waar de heer Loopstra al eerder aandacht voor heeft gevraagd. Als je kijkt naar welke bedrijven daar zitten, dan is dat juist die doelgroep die de heer De Greef bedoeld. Wij hebben daar in dit programma geen onderscheid tussen gemaakt. U ziet wél en misschien is het goed dat ik dat nog even wat meer toelichting geef, bijvoorbeeld dat wij zeggen: We willen aan de oostkant gaan uitbreiden. Even wat praktische aanleiding daarvoor onder andere, het heeft de media gehaald, dus ik kan het hier ook wel zeggen: De firma Holthausen, die wilde eigenlijk wel naar Groningen komen met een flink aantal productiebanen voor hun waterstoffabriek en voor de waterstof vrachtauto's. Maar het eerlijk antwoord was: Wij konden de ruimte die zij nodig hadden niet leveren. We hadden te weinig ruimte. Daarom hebben zij nu en ik begrijp dat helemaal, ervoor gekozen om uiteindelijk naar de Eemshaven toe te gaan. Daarom moeten wij ervoor zorgen dat we aan de oostkant uitbreiden. Daarom vragen wij in dit programma ook, verkondigen wij een investering aan, om dat te gaan creëren aan die kant, zodat we ook juist voor dat soort praktisch geschoolde fabrieken bijvoorbeeld, het vaak hele grote eenheden, maar ook in de logistiek, waar we af en toe wat problemen zien, om daar ruimte voor te blijven houden. Ik zou eigenlijk tegen de fractie hebben gezegd: Waar is nu het praktisch geschoolde gebleven? Toch hoop ik te kunnen overtuigen, dat dat juist in

belangrijke mate in dit meerjarenprogramma verzekerd is. Want als we het hebben over de wijkwinkelcentra of een winkelcentrum Paddepoel, dan gaat het ook daarover. Dan gaat het over de detailhandel en dan gaat het ook juist over dat soort type werkgelegenheid, die verschillende raadsleden aandacht voor hebben gevraagd.

01:02:56

Voorzitter: U heeft een vraag. De heer Van Zoelen.

01:03:00

De Heer: Van Zoelen: Ik ben een beetje verbaasd. Ik snap het probleem niet. Als dat bedrijf nu bij de Eemshaven zit, dan is dat toch hartstikke prima. Mensen kunnen van Groningen naar de Eemshaven pendelen om daar te gaan werken. Daar is ruimte en daar is misschien ook nog wel wat woonruimte. Ik zie probleem niet. Als dat daar kan, dan moeten wij toch niet hier in de stad Groningen, daar ruimte voor in gaan richten?

01:03:20

Wethouder: De Rook: Voorzitter, Van Zoelen heeft natuurlijk helemaal gelijk, daarom waren we ook heel blij dat dat de firma Holthausen deze regio is blijven kiezen. Want zolang het maar in onze arbeidsmarkt regio valt, vinden wij het helemaal goed. We zijn het er helemaal over eens. Maar ik gebruikte dit voorbeeld even, om te laten zien, want de raad vraagt ook aan het college om aandacht te hebben voor mogelijkheden voor fabrieken. Wij constateren ook dat daar waar die mogelijkheden zich voordoen, wij soms de ruimte niet hebben. Het was een reactie op die vraag. Niet om te zeggen, dat het feit dat Holthausen naar de Eemshaven gaat, dat dat slecht zou zijn. Maar het laat wel zien dat wij sommige kansen om praktisch geschoolde werkgelegenheid naar deze regio toe te halen, dat dat niet lukt omdat we de ruimte niet hebben. Daarom vragen wij ook in dit meerjarenprogramma eigenlijk van uw raad, in ieder geval, we kondigen het aan, dat wij daarop gaan inzetten om die ruimte meer te maken. Ik reageerde daar vooral op, om het misverstand weg te nemen, dat dit programma alleen maar zou gaan over startups en over Zernike, want volgens mij is het tegendeel, waar.

01:04:13

De Heer: De Greef: Voorzitter?

01:04:14

Voorzitter: Nog één vraag, voor u verder gaat.

01:04:16

De Heer: De Greef: Ja Voorzitter, ik word een beetje uitgelokt, om hierop te reageren, want dat heb ik natuurlijk niet beweerd, dat de aandacht alleen voor Zernike zou gaan. Maar wat ik wel constateer is dat er in voorbereiding en uitvoeringskosten twee ton wordt gereserveerd voor Centrumvisie Haren en aanpak winkelcentra, maar dat we daar nogal een flinke opgave hebben. Ik heb allerlei gebieden genoemd die niet in de stukken van het college worden genoemd dat gaat over de middenstand in onze wijken en dorpen. Wij vinden dat die zes ton die u uit het winkelcentrum Paddepoel haalt, dat die daarvoor bestemd zou kunnen worden. Dat is een keuze die het college maakt. Wij zouden die zes ton in de wijk- en buurtwinkelcentra stoppen.

01:05:04

Wethouder: De Rook: Het is natuurlijk wel een contradictie. Dit soort winkelcentra ook, die

in Paddepoel. Waar het over gaat is vaak in winkelcentra in de wat specifieke situaties, omdat wij daar geen eigenaar van zijn. Vaak is de openbare ruimte daar, is ook niet van ons. Bijvoorbeeld ook in Selwerd, dat zijn private eigenaren. Die moeten eigenlijk de lead hebben om te investeren in dat soort wijkwinkelcentra. Wat we wel kunnen doen en dat zijn de investeringen die we juist doen in Paddepoel, is ervoor zorgen dat wij die publieke ruimte daar, die daar omheen zit, dat we die maken en dat we ervoor zorgen dat wij het plan dat daar ook door bewoners wordt gemaakt, het kloppend hart Paddepoel, dat we dáár juist op inzetten. Daar reserveren wij dus ook geld voor. In 2023 ziet u daar een bedrag van negen ton staan. Dat is niet omdat we daar een parkeerplaats gaan opknappen, voor alle duidelijkheid. Maar dat is juist om ervoor te zorgen dat dat ook in de openbare ruimte goed wordt ingepast. Daar waar er andere kansen zijn, er zijn natuurlijk ook allerlei investeringen die ook in winkelcentra gebeuren waar de gemeente niet voor nodig is, die staan hier natuurlijk niet in. We blijven en dat is natuurlijk maar een aantal jaren vooruit, maar wij blijven natuurlijk in gesprek met al die eigenaren, om de huidige winkelcentra die er zijn in deze gemeente, om die mooier te hebben. Er zijn ontwikkelingen in Helpman, die staan hier nu niet concreet in, maar die spelen wel. Ik ben er helemaal niet bang voor, dat dit programma, de beweging die de heer De Greef wil maken, in de weg zou staan. Voorzitter, dan ga ik door naar een aantal specifieke vragen die zijn gesteld. Dat gaat een beetje in willekeurige volgorde, want ik heb mijn briefjes wat door elkaar gehaald. Ik begin even met de vragen over het datacenter. Wij zijn als regio in trek. En dan bedoel ik heel Noord-Nederland. Dat datacenters kijken naar dit gebied. We kennen de datacenters in de Eemshaven en er wordt ook naar de gemeente Groningen gekeken, als mogelijke locatie. De vraag van de verschillende raadsleden die ging eigenlijk over, hoe weeg je dat al op een goede manier? Is dat gewoon alleen maar, dat iedereen die een kavel bij ons wil, als je de prijs betaalt, dan mag je komen, of kijken wij daar breder naar? En dat is absoluut zo. Alle vragen die zijn gesteld door de heer Sietsma, door de heer Atema, maar ook door de heer Duit, die maken daar uitdrukkelijk onderdeel van uit. Wij hebben niet voor niets in ons programma opgeschreven, dat wij niet alleen maar economische waarden willen genereren, maar dat het ook gaat over brede maatschappelijke waarde. Dan kun je zeggen zoals de heer Duit: Maar goed, als dat in een andere gemeente is, dan is het toch ook goed? Dat is natuurlijk wel ook de manier, dat is niet de inhoud die gemeente Groningen heeft. Je zou kunnen zeggen: Al die energie opwek, die moet maar mooi in de buurtgemeente plaatsvinden, dan hebben wij daar geen last van. Dat is niet hoe wij in de wedstrijd staan. Wij vinden ook dat je daar ook als gemeente enige verantwoordelijkheid in kan nemen. Maar niet ten koste van alles. Dus alle vragen die zijn gesteld over de energie van zo een datacenter: Waar komt dat vandaan? Hoe ziet dat eruit? Die zijn natuurlijk relevant en die zullen door dit college altijd ook worden meegewogen als het gaat over de toestemming verlenen voor zo een type ontwikkeling. Wij wijzen dat niet op voorhand af, maar wij zeggen ook niet op voorhand ja, omdat juist die vragen maar ook landschappelijke inpassing bijvoorbeeld, ook bijvoorbeeld over wat heeft de omgeving daaraan? Dat het ook hele relevante vragen zijn, die we bij zo een aanvraag zouden moeten meewegen. Dan is een vraag van de heer Sietsma: Moeten wij dat als raad in de krant lezen of komt dat bij ons langs? Zeker. Dat zal ook gaan, af en toe over afwijkingen van bestemmingsplannen. Dan komt dat altijd nog bij de raad langs en bent ook in de gelegenheid om daar uw eigen afwegingen op kenbaar te maken. Dat is niet iets wat het college zelf gaat doen. Dat zal ook

altijd, zeker bij datacenters die wat groter zijn, zal dat ook langs uw raad gaan. Het beeld van de heer Duit waarvan eigenlijk op die datacenters helemaal niets gebeurt, dat is echt een achterhaald idee, omdat juist die datacenters ook heel erg bezig zijn met: Hoe kunnen we dan ook bijvoorbeeld de omgeving daar omheen stimuleren? Bijvoorbeeld Bytesnet op Zernike is daar denk ik een mooi voorbeeld van, dat is ook een laboratorium waar aan innovatie gewerkt wordt. Dus Voorzitter, dat over de datacenters. De heer Atema heeft ook gevraagd over het breed betrekken van mensen. Wij kunnen natuurlijk niet mensen verplichten om naar bijeenkomsten van ons te komen. Wat we wel doen is naast de bijeenkomst die we organiseren, is dat we natuurlijk ook in ons netwerk met accountmanagers contact hebben met al die verschillende groepen die er zijn. De heer Atema noemde de ambulante handel, daar hebben we een apart overleg voor, waarbij we hen in staat stellen om hun inbreng te leveren op wat er binnen deze gemeente allemaal gebeurt. Het Martini Trade Park ben ik in gegaan. De VVD heeft nog gevraagd naar de toekomst. We hebben ook in de economische agenda aangekondigd dat we gaan werken aan een herstelagenda. We hebben ook samen met u raad willen stilstaan over wat wij als gemeente nu kunnen doen, om ervoor te zorgen dat onze ondernemers ook weer uit deze crisis kunnen komen, waarbij we ook het nachtleven en al die elementen zullen gaan meenemen. Daar wordt nu aan gewerkt en we proberen in ieder geval voor de zomer, dat hier ook in u, raad te hebben. 100%Groningen heeft gevraagd naar die banengroei die we steeds zien. Hoe verhoudt zich dat nu toch, dat we steeds wel mensen in de bijstand zien? Er is gewoon een mismatch op de arbeidsmarkt. Dat is het eerlijke verhaal. Niet alle banen die gecreëerd worden, daar zijn ook mensen voor, wat natuurlijk de andere kant is. Daar wordt in het meerjarenprogramma Wonen uitgebreid op ingegaan. Mensen willen graag in Groningen wonen. Op moment dat er steeds meer mensen hier naartoe komen, dan heb je ook meer banen nodig om ervoor te zorgen, dus als er tien procent meer mensen komen en er zijn ook tien procent meer banen, dan zou best kunnen zijn dat het aantal mensen dat dáárvóór geen werk had, dat nog steeds niet heeft. Zo moet u dat zien. Groningen groeit, dus het aantal banen groeit ook mee. Maar dat wil natuurlijk niet zeggen, dat we zeggen: Die mensen in de bijstand, dat is niet anders. Daar hebben we de werkprogramma voor waarin we juist nu heel hard aan werken, om ervoor te zorgen dat die cijfers omlaag gaan en dat we de mensen zoveel mogelijk aan de slag helpen, ook in deze periode.

01:10:29

Voorzitter: U heeft nog één vraag hierover van de Partij voor de Dieren, de heer Van Zoelen.

01:10:33

De Heer: Van Zoelen: Ja, dank Voorzitter. De Voorzitter zegt: Groningen groeit. Maar we zien eigenlijk ook, dat er echt een enorme schaarste aan woningen is. Er is bijna niks te krijgen. Gaat dat verhaal dan op, dat wij groeien, dat we daarop moeten gaan inzetten? Kunnen wij mensen hier nog naartoe trekken en ze ook een woning aanbieden?

01:10:51

Wethouder: De Rook: Eigenlijk zou je dit het beste kunnen beantwoorden, denk ik. Ik denk dat Wethouder Van der Schaaf erover gaat. Stel, dat je het niet doet? Stel dat we zeggen: Wij bouwen niet meer, want wij kunnen de groei niet aan. Dan voorspel ik dat dat niets zal betekenen voor de behoefte van mensen om hier te wonen, maar wat er dan gaat gebeuren is, dat in het scenario van de heer Van Zoelen, dat een gigantisch prijsopdrijving het effect

zal zijn op de woningmarkt, waardoor de toegankelijkheid van onze woningmarkt ontzettend achteruit zal gaan. Want als de mensen willen blijven komen en wij bouwen niet bij, dan zullen de prijzen omhoog gaan en dan is de toegankelijkheid van onze woningmarkt in het gedrang. En nog even los daarvan, heeft natuurlijk het aantrekken van bedrijvigheid niet alleen maar te maken met het aantal woningen. Dat heeft maar beperkt invloed op elkaar.

01:11:30

Voorzitter: U heeft daar nog een vervolgvraag over. Ik weet niet of de andere wethouder daar misschien ook nog op ingaat?

01:11:35

De Heer: Van Zoelen: Voorzitter, een kleine correctie als dat mag?

01:11:37

Voorzitter: Ja, een correctie dat mag.

01:11:38

De Heer: Van Zoelen: Ik beweer niet dat we niet moeten bijbouwen. Ik vraag mij puur af: Moet je hier meer werkgelegenheid creëren om meer mensen naar Groningen toe te trekken? Ik heb niks gezegd over: We zouden niet moeten bouwen.

01:11:54

Wethouder: De Rook: Vaak is de primaire keuze van mensen tegenwoordig, iets waar ze willen wonen. Wij willen ervoor zorgen dat als mensen hier willen wonen, dat er dan ook werk voor hun is. Het liefst op korte afstand, zodat ze daar niet ver voor hoeven te reizen. Daar is dit programma ook voor bedoeld. Dat wij voor al die mensen die hier in deze gemeente wonen, dat er ook geschikt werk voor is en dat dat ook beschikbaar is. Voorzitter, ik heb de meeste vragen volgens mij gehad. Ik blader nog even snel, hier door.

01:12:22

De Heer: Duit: Voorzitter?

01:12:23

Voorzitter: De heer Duit volgens mij, heeft nog een vraag aan u.

01:12:26

De Heer: Duit: Ja.

01:12:26

Voorzitter: Daarna wou ik ook wel de heer Van der Schaaf nog even het woord laten voeren.

01:12:32

De Heer: 2: Een klein punt van de orde, tussendoor. U ziet onze handjes denk ik niet, als wij die opsteken.

01:12:39

Voorzitter: Nee, ik zie alleen handjes als die fysiek omhoog worden gestoken. Daar let ik ook op. Andere handjes zie ik niet inderdaad, dus zwaai maar gerust.

01:12:45

De Heer: 2: Dat is goed om te weten, want de vraag ging eigenlijk nog over de datacenters. In mijn bijdrage duid ik er inderdaad op, dat het niet per se hier in Groningen hoeft, maar ook daarbuiten kan. Maar daarbij doelde ik niet zozeer op gemeenten om ons heen, want

Nederland is namelijk koploper en sinds één januari met de Brexit zijn we dat biofar, in Europa en is ook meer de vraag: Moeten we het in bredere zin in Nederland zo willen? Groningen is natuurlijk onderdeel van Nederland en dus is ook ergens de vraag: Moeten wij zoveel voor onze rekening willen nemen als we kijken naar hoeveel energie dat kost versus hoeveel banen dat oplevert?

01:13:26

Wethouder: De Rook: Goede nuanceringsen, denk ik.

01:13:29

Voorzitter: Dank voor deze korte reactie en dan geef ik het woord aan de heer Van der Schaaf.

01:13:32

Wethouder: De Rook: Voorzitter, misschien nog één ding. Er was een andere vraag van de heer Duit, dat ging over fysiek versus digitaal onderwijs. Het college heeft daar misschien individueel wel, maar geen opvatting over. Wat wij juist proberen te doen in dit programma is te zeggen: Het is niet over wat wij willen, maar vooral als het gebeurt, zijn we daar op voorbereid en kunnen we er dan mee omgaan? Dus op die manier willen wij daarnaar kijken.

01:13:54

Voorzitter: De heer Van der Schaaf.

01:14:11

Wethouder: Van der Schaaf: Dank u, Voorzitter. Nog een paar aanvullingen van mijn kant. Om mee te beginnen, de heer Rook zei het al: Het is goed ook. Volgens mij zijn we er dit jaar heel goed in geslaagd. Dat heb ik ook in een algemene deel in het begin van een aantal van u gehoord, de raadsleden, dat deze meerjarenopgave is natuurlijk in samenhang zijn geschreven, het is een overkoepelend deel en hebben juist geprobeerd het aan de ene kant toch heel concreet te maken: Wat gaan we de komende jaren doen? Ook van hoe kunnen we de samenhang tussen de verschillende dingen zoals die ruimtelijk landen in onze gemeente, hoe kunnen we dat in samenhang brengen? Dus is het ook van belang, waar de heer Sietsma het ook over had: Ik mis het groen, ik mis verkeer in dit ruimtelijk economische meerjarenprogramma. Het is juist, dat we die meerjarenprogramma's in samenhang hebben aangeboden, om de dwarsverbanden te kunnen leggen en die zit er ook heel sterk in. Bijvoorbeeld in de keuze, het is al een paar keer gevallen, de keuze die we laatst hebben gemaakt in het Martini Trade Park, om daar juist in groen te investeren, vanwege de toekomst van het gezonde economische toekomst van het terrein. Daar zat een soort samenhang in, waarbij leefkwaliteit, groen, maar ook economische perspectieven van het bedrijventerrein bij elkaar kwamen. In die zin zijn wij het wel eens met de heer Sietsma, want als je naar de toekomst kijkt van onze werklocaties, bij uitstek natuurlijk, zullen die ook qua uitstraling, qua gebruik, heel anders zijn dan nu. Er zal een langzame, maar gestage en misschien zelfs een hele snelle verandering moeten plaatsvinden. Ook de werklocaties in de toekomst, die is groen, die is energieleverend en is ook veel meer dan nu, zeker als het om stedelijke gebieden gaat, geïntegreerd met andere functies. Met wonen bijvoorbeeld, of met horeca. Dat verschilt natuurlijk per type werkgelegenheid. Als we het over de grote fabrieken hebben, dan gaat dat moeilijker dan bij kleinschalige werkgelegenheidslocaties die juist vaker de omgeving in de buurt van de binnenstad op campussen zoeken. Het is juist in

die mix waarin wij de kracht van ons gebied en onze gemeente zien. Vandaar ook dat we voor een nieuw gebiedsontwikkeling, het niet alleen maar hebben over alle woningen, maar eigenlijk ook de ambitie hebben om op elke woning één arbeidsplaats te realiseren. Dan kom ik op het punt waar net ook even over gesproken werd. In de relatie tot groei, werkgelegenheid en wonen. Ik sluit me uiteraard aan bij mijn collega, één reactie op de heer Van Zoelen, is dat voor Groningen ook Groningen is als gebied. Als stad zeer populair om te wonen, maar ook om te werken. En we hebben structureel en dat hebben we ook in onze omgevingsvisie een paar jaar geleden geconstateerd. Structureel in deze gemeente, een tekort aan werkgelegenheid, los van de conjuncturele bewegingen. We hebben het belang om ook die werkgelegenheid in onze gemeente te organiseren. Ook in de buurt van onze gemeente. Ook om te voorkomen en daar past ook de denkwijze van een meer compact stedelijke ontwikkeling bij, om te voorkomen dat er enorm veel mobiliteit nodig is, zodat we ook ruimtebeslag kunnen voorkomen, groen en in en ook buiten de stad kunnen behouden en op die manier ook inclusiviteit en mensen die dicht bij elkaar wonen, werken en leven van verschillende plimage kunnen borgen. Dat hebben we gepoogd in deze samenhang met elkaar te presenteren. Ik zie en dat is mooi om te zien, dat ook in al die profielen die we nu gaan maken, is dat het hier van die werklocaties, zullen we nog steeds terug laten komen. Dat gaat niet alleen maar over hoeveel banen of hoeveel ruimte kunnen we daar faciliteren, nee ook over hoe organiseren we mobiliteit, de verbinding met het wonen en met de rest van de omgeving? Het punt wat daarin ook nog een paar keer aan de orde gekomen is, is die relatie tussen verschillende programma's, is er leegstand? Het kwam ook in het meerjarenprogramma Wonen aan de orde. Wat we inderdaad zien is natuurlijk dat corona effect heeft op leegstand ontwikkeling, zowel in de detailhandel maar ook mogelijk in kantoren. Daar zit deels conjunctureel effect in van economische effect, economische neergang, maar wellicht ook een meer structurele effect aan de hand van sociaal culturele ontwikkeling. We vinden dat echt nog wel heel moeilijk, om dat later en vooral de tweede, om dat vast te pakken: Wat zijn nu de structurele ontwikkelingen? We zouden ook wel willen pleiten om wat voorzichtig te zijn, om op hele korte termijn nu al bijvoorbeeld in het winkelgebied etalages om te bouwen tot woningen. Wetende ook, dat als je één keer ergens wonen in hebt, krijg je dat er nooit weer uit. We zullen ook samen met ondernemers moeten kijken van: Hoe kunnen we de dreigende leegstand voor zijn? Door bijvoorbeeld samen te werken. Tijdelijke oplossingen, pop up winkeltjes, je kan van alles bedenken, omdat we wel moeten constateren dat eigenlijk vóór de coronacrisis van leegstand in het winkelgebied in Groningen en ook eigenlijk in de kantorenmarkt, relatief laag was. Het is een thema en zal de komende tijd zeer urgent zijn, maar we moeten ook waken voor te snelle oplossingen, die hele langdurige structurele gevolgen hebben. Nog twee laatste punten. Het ene punt is al even nodig geweest: De zoektocht naar een werklocatie, die op een nieuwe bedrijventerreinen aan de oostkant, bij Meerstad. Er werd even de opmerking gemaakt: Is dat bouwen in groene ruimtes die we juist groen willen houden? Dat is niet het geval. Het gaat hier om, de heer Loopstra zei het ook al, Driemond en Meerstad. Huidige Meerstad is een gebied dat al vanaf 2005 onderdeel is van de gebiedsontwikkeling in Meerstad. We zoeken niet alleen naar een locatie voor bedrijven. We zullen, zoals u ook van ons heeft begrepen, er ook zo een tweeduizend woningen in die zone gaan ontwikkelen, de komende jaren. Dus dat zal juist een gebied zijn waar natuurlijk het groen wat daar is, geïntegreerd zal worden. Maar dat zal niet openblijven zoals dat nu het geval is. Tot slot de opmerking die

eigenlijk thuishield in een ander jarenprogramma. Ook de statushouders lijken terug te komen. Het is inderdaad zo, dat bij voorrang mensen die een urgente woningzoekende zijn, die voorrang kunnen krijgen bij het vinden van een woning. Zo ook de statushouders. We hebben de afgelopen jaren in Groningen, over het algemeen is dat keurig op zo een manier gegaan, dat het niet heeft geleid, dat mensen heel lang moesten wachten. Dat is de situatie die wij in Groningen hebben. Dat is ook toegestaan. En bij de prognoses bij de sociale woningbouw die we nodig hebben, houden we er natuurlijk ook rekening mee, met het feit dat we ook de komende jaren verwachten, nog wel vaker, statushouders te moeten huisvesten.

01:20:28

Voorzitter: Dank u wel voor de beantwoording bij de heren, namens het college. Dan kijk ik nog even rond, of er nog vragen zijn blijven liggen.

01:20:36

De Heer: Sietsma: Ja, Voorzitter.

01:20:37

Voorzitter: Eentje. Ja, de heer Sietsma, die zwaait nu inderdaad fysiek.

01:20:40

De Heer: Sietsma: Ik wil graag twee vragen stellen. Of het college in gesprek is met de gedeputeerden over het programma Bos en Hout, de vergroening van bedrijventerreinen. En of het college klaarstaat om het besluit Bouwwerken Leefomgeving per één januari volgend jaar ook meteen op te pakken.

01:21:04

Wethouder: Van der Schaaf: Vraag één kan ik bevestigend beantwoorden, daar zijn we over in gesprek met de provincie, daar hopen we snel voortgang over te kunnen melden. Tweede vraag moet ik het antwoord helaas schuldig blijven, dus daar komen we op terug.

01:21:19

Voorzitter: Dan zijn we technisch geëindigd met een technische vraag, waar nog wel op teruggekomen wordt. Dan kijk ik wel even rond. Het is uiteindelijk geagendeerd als een college brief, maar dan ving ik van met name de SP wel op, dat er iets met een motie gewenst is. Het antwoord is ja, dus daarmee komt hij op de raadsagenda en gewoon voor motie, neem ik aan. Conformstuk plus motie. Het wordt een motie: Vreemd. Dan weet u dat ook. Mijn excuses dat de digitaal aanwezigen zeer keurig zich aan de etiquette hielden, maar dat ik de etiquette niet kon zien. Ik hoop dat u alles wel heeft kunnen zeggen, ook digitaal aanwezig. Diegene die hier zijn: Wel thuis voor straks of voor de volgende sessie. En degenen digitaal: Nog een fijne avond. En degene die gekeken hebben: Ook nog een fijne avond.